

Nr 499

Av herr **Håstad m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 54, angående utbyggnad av televisionsnätet m. m.

Efter flera års offentlig diskussion och ett långvarigt utredningsarbete tog 1956 års riksdag i princip ställning till införande av reguljär svensk televisionsverksamhet i landet. Härvid beslöts bl. a. att televisionen skulle utbyggas helt i statlig regi, att programproduktionen skulle upplåtas med ensamrätt till Radiotjänst samt att verksamheten i princip skulle finansieras genom insatser från licensavgifter på televisionsmottagare. I proposition nr 54 till årets riksdag har numera framlagts förslag om televisionsverksamhetens praktiska utbyggnad i en första etapp omfattande fem år. Propositionen bygger på ett av 1956 års televisionsutredning framlagt betänkande kallat Det svenska televisionsnätets första utbyggnad.

I 1956 års riksdagsbeslut framhölls det som önskvärt, att prövningen av de med den reguljära televisionsverksamhetens start och utbyggnad sammanhängande problemen skulle ske med sådan skyndsamhet, att ett preciserat förslag kunde föreläggas riksdagen om möjligt redan år 1957. Vid en dylik prövning förutsattes, att ett av vissa organisationer inom näringslivet den 25 januari 1956 i skrivelse till Kungl. Maj:t preciserat alternativ till televisionsfrågans lösning närmare borde undersökas. De i anledning härav tillkallade sakkunniga fick därför i uppdrag att utreda förutsättningarna för en snabb utbyggnad av televisionen till låga kostnader, varvid provisoriska åtgärder vore tänkbara. Den långsiktiga och slutgiltiga utformningen av televisionsverksamheten ingick sålunda icke i utredningens uppdrag.

Utredningen har från de angivna utgångspunkterna enligt vår mening på ett förtjänstfullt sätt löst sin uppgift. Det är dock angeläget att starkt understryka, att de av utredningen framlagda förslagen får anses vara ett absolut minimum för den första utbyggnadsetappen. Utredningen synes nämligen på allt sätt ha tillvaratagit möjligheterna att nedbringa kostnaderna för att hålla dem inom ramen för vad som kan anses statsfinansierat godtagbart. Detta har också vitsordats av de remissinstanser, som haft tillfälle att uttala sig över utredningens förslag.

Departementschefen anser emellertid, att en något kortare sändningstid än den av utredningen föreslagna bör kunna accepteras för att kostnaderna för verksamheten skall kunna ytterligare nedbringas. Härvid har dock icke närmare preciserats, hur lång sändningstiden bör vara under det närmaste budgetåret. Då Radiotjänsts egen programproduktion i Stockholm för närvarande har omfattat i genomsnitt ca sju timmar per vecka och utredningen förordat en utökning till tio timmar per vecka under budgetåret 1957/58, torde departementschefens uttalande få tolkas såsom om han för sin del ansåge sju timmar vara tillräckligt.

Enligt vår mening är en sådan inskränkning allvarlig. Visserligen kan man utgå från att televisionen under utbyggnadsåren har ett nyhetsvärde och att tillväxten av apparatinnehaven därför kommer att ske i viss mån oberoende av programtidens längd. Denna synpunkt har emellertid utredningen i sitt förslag redan tagit i beaktande. Att ytterligare begränsa sändningstiden kan därför medföra en icke obetydlig risk för att intresset för televisionsverksamheten kan komma att minska. Detta kommer att ge direkt utslag på licensinkomsterna. Det är därför enligt vår mening nödvändigt att räkna med åtminstone den programtid, som utredningen föreslagit, d. v. s. 10 timmar i veckan. Härigenom ökar möjligheterna att differentiera programmen, och större utrymme kan exempelvis givas till religiösa och andra ideella programslag.

Önskemålet om att kostnaderna för televisionsverksamheten begränsas är visserligen fullt förståeligt med hänsyn till att dessa omedelbart belastar statsbudgeten såsom en utgift under de första fem åren, då licensavgifterna icke beräknas täcka kostnaderna. Däremot bör ej riksdagens ställningstagande föregående år om att televisionsverksamheten skulle finansieras över statsbudgeten tolkas så att de framtida möjligheterna att genomföra en utbyggnad av televisionsverksamheten skulle bli helt beroende av det budgetära läget. I sitt utlåtande (nr 131/1956) anförde nämligen statsutskottet bl. a. följande: »Möjligen kan en gång den situationen inträffa, att det med hänsyn till önskvärdheten att hålla licensavgiften nere ter sig befogat att medgiva betalda reklamslag i en eller annan form.» Detta uttalande, som godkändes av riksdagen, innebär således, att man icke kategoriskt avvisat tanken på reklam i televisionen. Den nu utgående licensavgiften — 100 kronor om året — är utan tvivel i högsta laget med hänsyn till televisionsprogrammets aktuella omfattning och standard samt de dryga kostnaderna för anskaffning och drift av televisionsapparater. Detta bestyrkes av de betydande svårigheterna att få in licensavgifter från allmänheten. Lika viktigt som att hålla licensavgiften nere är självfallet — som ovan framhållits — att uppnå en sådan sändningstid, att allmänhetens televisionsintresse i längden vidmakthålles. Den frågan måste därför ställas, huruvida icke en sådan situation nu är för handen, att man återigen bör överväga möjlighe-

terna att genom reklamslag i televisionen öka dennas ekonomiska resurser.

Då motiven för kommersiell reklam i televisionen ingående utvecklades i de likalydande motionerna I: 501 och II: 669 vid föregående års riksdag, synes det icke erforderligt att åter utveckla dem. De i motionerna framförda synpunkterna vinner emellertid starkt stöd av 1956 års televisionsutredning, som från huvudsakligen ekonomiska utgångspunkter behandlat reklamfrågan. Härvid har utredningen för sin del funnit, att reklamprogram bör tillåtas i televisionen åtminstone försöksvis, samt förklarat att befara-olägenheter av desamma kan undanröjas. Sammanfattningsvis anförde utredningen bl. a. följande:

Hittills framförda argument mot införandet av kommersiell television i Sverige, nämligen farhågorna för

att den totala reklamverksamheten inom landet skulle bli ineffektivare och därigenom dyrbarare för samhället, om den kompletterades med kommersiell television;

att kommersiell television skulle kunna sänka kvaliteten på de ideella televisionsprogrammen genom att framförandet av de sistnämnda bleve ekonomiskt beroende av den kommersiella televisionen;

att program med mentalhygieniska skadeverkningar skulle framföras;

att den kommersiella televisionen skulle få ogynnsamma återverkningar på annan kommersiell reklamverksamhet;

att något slags orättvisa skulle begås därigenom att icke varje reklamintresserat företag kan förutsättas ha råd att anlita televisionen som reklaminstrument;

att televisionsprogrammen skulle kunna bli så sammansatta, att televisionsåskådarna ej skulle kunna skilja mellan ideella och kommersiella program;

sakna enligt utrednings uppfattning bärkraft.

Härvid förutsätter utredningen dock,

att ansvaret för den kommersiella televisionen anförtros det företag, d. v. s. Radiotjänst, vars främsta uppgift i här förevarande sammanhang är att sörja för den ideella televisionens framgång;

att den ideella televisionen odelat tillförsäkras den bästa programtiden, bl. a. innebärande att kommersiella programslag ej få insprängas i eljest tidsmässigt sammanhängande ideella program;

att kommersiella programslag uttryckligen annonseras som sådana såväl genom tal som — vid behov — genom särskild text inom bildfältet;

att Radiotjänst erhåller befogenhet att efter eget omdöme acceptera eller avslå begäran om framförande av kommersiella programslag, varvid motivet för urvalet skall vara, att endast sådana kommersiella program får framföras, som icke rimligen kan anses stå i strid med televisionens huvudsyfte, nämligen att tjäna samhällets, kulturens, folkbildningens och hemmens intressen;

att budgeten för den ideella televisionens programverksamhet för visst budgetår upplägges utan hänsyn till under budgetåret eventuellt påräkneliga inkomster av kommersiell television.

Genom att försöksvis införa reklamprogram i televisionen ansåg utredningen vidare, att man vid olika sändningstider skulle kunna sänka licensavgiften för de 93 700 apparatinnehavare, som beräknas finnas budgetåret 1959/60, från 100 kronor per år till belopp av storleksordningen 90, 75 respektive 65 kronor per år eller också minska statens engagemang i televisionsverksamheten med motsvarande belopp.

Införandet av kommersiella programslag torde inte komma att motverka den ideella televisionens syften utan snarare främja dessa, bl. a. genom att allmänhetens intresse att skaffa televisionsmottagare ökas. Det statsfinansiella läget talar också enligt vår mening starkt för att reklamens intressenter bör få engagera sig i televisionsprogrammen. I samma riktning talar önskvärldheten av en något snabbare utbyggnad av televisionsnätet inte minst för att tillgodose befolkningen i landets mera glesbebyggda delar.

Departementschefen har över huvud taget icke berört utredningens förslag i detta avseende. Med hänsyn till den i propositionen dokumenterade svårigheten att i statsbudgeten finna utrymme för tillräckliga anslag till televisionsverksamheten hade det varit särskilt motiverat med ett uttalande av departementschefen i frågan. Då så icke skett, anser vi det nödvändigt att ge riksdagen möjlighet att ånyo överväga frågan samt därvid eventuellt fullfölja den av statsutskottet framförda tanken att i någon form pröva betalda reklamslag i televisionen.

Vad beträffar den praktiska utformningen av en kommersiell television, ansluter vi oss i huvudsak till utredningens förslag. Då det endast gäller en försöksverksamhet, bör emellertid formerna för kommersiell television icke nu fastlåsas, utan erfarenheterna från verksamheten får ge nödigt material för ett framtida, mer slutgiltigt ställningstagande.

I sammanfattning innebär våra förslag följande. De i proposition nr 54 gjorda anslagsäskandena för en första utbyggnad av televisionsverksamheten tillstyrkes. I samband med den nu förordade utbyggnadsetappen bör en försöksverksamhet med betalda reklamslag i televisionen prövas. Den tekniska uppläggningsen av en dylik försöksverksamhet bör ske i överensstämmelse med det av 1956 års televisionsutredning framförda förslaget. Den kommersiella sändningstidens längd bör icke fixeras. De inflytande reklaminkomsterna bör avräknas mot beviljat statsanslag under sjätte huvudtiteln, Bidrag till televisionens driftkostnader, eller användas för en snabbare utbyggnad av televisionsnätet. Slutligen bör den totala sändningstiden för Radiotjänsts ordinarie programproduktion under instundande budgetår icke underskrida 10 timmar/vecka.

Under återopande av vad ovan anförts hemställas,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte med beaktande av i motionen anförda synpunkter hemställa, att Kungl. Maj:t måtte utfärda erforderliga bestämmelser för en i Radiotjänst AB:s regi bedriven försöksverksamhet under budgetåret 1957/58 med kommersiell television i huvudsaklig överensstämmelse med vad ovan och i 1956 års televisionsutrednings betänkande förordats.

Stockholm i februari 1957

<i>Elis Håstad</i>	<i>Rolf Eliasson</i>	<i>Eva Karlsson</i>
<i>Bertil v. Friesen</i>	<i>Hans Wachtmeister</i>	<i>G. Regnéll</i>
<i>Jan-Ivan Nilsson</i>	<i>Harry Carlsson</i>	<i>Nils Nestrup</i>
<i>Manne Ståhl</i>	<i>Bengt Bengtsson</i>	<i>Eric Nelander</i>
<i>Sven Wedén</i>	<i>Sven Gustafson</i>	<i>Gunnar Helén</i>
	i Göteborg	
<i>Olov Rylander</i>	<i>Bengt Sjölin</i>	